

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу,
економіки та менеджменту
Кафедра управління імені Олега Балацького**

Наказ ректора про
затвердження теми

Шифр _____
„До захисту допускається”
завідувачка кафедри
_____ Г.О.Швіндіна

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
на тему
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ
(НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОГО РЕГІОНУ)**

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Здобувач вищої освіти

гр. ПУ-71
Дяченко Олександр Олександрович

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Дяченко О.О.

Науковий керівник

Кандидат економічних наук, доцент
Матвєєва Юлія Анатоліївна

Суми 2021р.

РЕФЕРАТ

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 44 найменування. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 61 стор., у тому числі список використаних джерел 5 сторінок.

Мета роботи. Мета роботи полягає в комплексному загальнотеоретичному поясненні державного управління розвитком регіонів, що впливає на розвиток, які механізми потрібні для розвитку регіонів, виявити проблеми розвитку регіонів і пропонувати удосконалення певних механізмів для покращення розвитку регіонів.

Відповідно до поставленої мети були вирішені такі завдання:

- визначити суть та зміст державного регулювання розвитку регіонів як впливу держави на регіональні ситуації та проблеми;
- розглянути зміст та особливості удосконалення розвитку регіонів;
- розкрити поняття, особливості змісту та порядок застосування механізму державного управління розвитком регіону;
- конкретизувати дефініції “регіон”, “розвиток регіону”, “державне регулювання розвитку регіону”, “ефективність державного регулювання розвитку регіону;
- теоретичного опрацювання іноземного досвіду у сфері регіонального планування;
- розробка методики вдосконалення соціально-економічного розвитку регіону.

Об’єктом дослідження є удосконалення державного управління соціально-економічного розвитку регіону(на прикладі Сумського регіону).

Предметом дослідження є механізм удосконалення соціально-економічного розвитку регіону в системі державного управління.

Методи дослідження. Для досягнення мети та виконання завдань дослідження застосовано комплекс методів наукового дослідження, а саме:

методи порівняльного аналізу та узагальнення теоретичного матеріалу з даної теми.

Ключові слова: ДЕРЖАВНЕ УПРАЛІННЯ, МЕХАНІЗМИ, УДОСКОНАЛЕННЯ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК, РЕГІОН, МЕТОДИ, ПРОБЛЕМИ, ЕФЕКТИВНІТЬ, РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК, ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА.

АНОТАЦІЯ

У роботі розглянуто сутність державного управління соціально-економічним розвитком регіону(на прикладі Сумського регіону)

За допомогою використання методу системного аналізу до вивчення особливостей змісту державного управління, соціально-економічний розвиток регіону виявлено основні проблемні питання державного управління в сфері соціально-економічного розвитку регіону.

Розроблено пропозиції та надані практичні рекомендації для органів державної влади що до покращення дієвості механізмів удосконалення державного управління в сфері соціально-економічного розвитку регіонів.

Також запропоновано ряд пропозицій щодо застосування закордонного досвіду соціально-економічного розвитку регіонів.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ.....	10
1.1. Науково-теоретичні аспекти визначення сутності поняття «регіон» у державному управлінні.....	10
1.2. Сутнісно-змістовна основа державного регулювання соціально- економічного розвитку регіонів	16
1.3 Сутнісно-змістовна основа державного регулювання соціально- економічного розвитку регіонів.....	18
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НАУКОВІ-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	22
2.1 Критерії ефективності державного регулювання соціально- економічного розвитку регіонів.....	22
2.2. Механізми державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів у вітчизняній та зарубіжній практиці.....	25
2.3. Методологія формування програми соціально-економічного розвитку регіону	30
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ(НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОГО РЕГІОНУ)	34
3.1. Принципи побудови ефективного механізму соціально-економічного розвитку Сумського регіону.....	34
3.2. Програмно-цільове планування у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку Сумського регіону.....	40

3.3 Удосконалення механізму державного управління регіону на основі запровадження перспективних форм планування соціально-економічного розвитку.....	48
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми бакалаврської роботи. В Україні є низка неvirішених питань регіонального розвитку та посилення територіальних соціально-економічних диспропорцій, втім дійшли висновку, що поточна регіональна політика неефективна. На сьогодні жодне законодавство не передбачає чіткого механізму взаємодії між структурами управління в трирівневій системі територіального управління.

Зокрема, необхідно забезпечити синхронізацію діяльності на національному, регіональному та місцевому рівнях, встановити пріоритети та принципи реалізації регіональної політики з метою підтримки розвитку територіальних громад та встановлення координації співпраці між територіальними органами влади, місцевими та регіональними органами влади та сприяти горизонтальному взаємодії та координації між місцевими органами влади.

Сучасна ситуація свідчить про необхідність впровадження Європейських стандартів управління регіональним розвитком в Україні.

Зокрема: впровадити реформи, спрямовані на децентралізацію та децентралізацію управління, оптимізацію адміністративно-територіального устрою тощо. Оскільки система державного управління та місцевого самоврядування змінюється під час реформи, прямим завданням внутрішньої науки є розробка конкретних рекомендацій вдосконалити регіональну політику в рамках децентралізованого управління, основною ідеєю якого є розширення на місцевому рівні.

Функціонування регіональних економік головним чином визначається розвитком інституційної підтримки, яка визначає економічну поведінку суб'єктів господарювання, загальну ефективність їх діяльності та ефективність регіональної політики. У цьому сенсі дослідження може виявити низьку позитивних так і негативних інструментів, методів і тд., що може сприяти до поркащих так і гірших ситуацій.

Інституційна підтримка регіональної політики є важливим науковим і практичним завданням, вирішення якого залежить від ефективності територіального управління.

Нинішня криза, яка охопила всі сфери економічного комплексу країни та її регіони, тому вимагає системних, радикальних та цілеспрямованих змін у формуванні та реалізації регіональної політики на всіх територіальних рівнях.

Мета дипломної роботи полягає в комплексному загальнотеоретичному поясненні державного управління розвитком регіонів, що впливає на розвиток, які механізми потрібні для розвитку регіонів, виявити проблеми розвитку регіонів і пропонувати удосконалення певних механізмів для покращення розвитку регіонів.

Дана мета реалізується шляхом постановки наступних **завдань**:

- визначити суть та зміст державного регулювання розвитку регіонів як впливу держави на регіональні ситуації та проблеми;
- розглянути зміст та особливості удосконалення розвитку регіонів;
- розкрити поняття, особливості змісту та порядок застосування механізму державного управління розвитком регіону;
- конкретизувати дефініції “регіон”, “розвиток регіону”, “державне регулювання розвитку регіону”, “ефективність державного регулювання розвитку регіону”;
- теоретичного опрацювання іноземного досвіду у сфері регіонального планування;
- розробка методики вдосконалення соціально-економічного розвитку регіону.

Предмет дослідження – є механізм удосконалення соціально-економічного розвитку регіону в системі державного управління.

Об’єкт дослідження – є удосконалення державного управління соціально-економічного розвитку регіону(на прикладі Сумського регіону).

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному науковому дослідженні вдосконалення державного управління соціально-економічного розвитку регіонів.

Методи дослідження. Для досягнення мети та виконання завдань дослідження застосовано комплекс методів наукового дослідження, а саме: методи порівняльного аналізу та узагальнення теоретичного матеріалу з даної теми.

Теоретична та практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що наукові узагальнення доведені до рівня конкретних пропозицій, що робить їх придатними для застосування в науковій практиці.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 61 сторінки 6 таблиць 6 рисунків. У списку використаних джерел подано 44 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

1.1. Науково-теоретичні аспекти визначення сутності поняття «регіон» у державному управлінні

Термін "регіон" має широке тлумачення як в юридичній, так і в науковій літературі, тому суть цього визначення потребує детального аналізу в дослідженнях національних та міжнародних вчених. Поняття території має бути визначене для значної кількості наук, особливо географії, економіки та територіальних досліджень. Визначення "регіон" походить від латинського слова "regio", що означає "країна", "край", "область". До вивчення цієї концепції в різні часи залучалися такі відомі мислителі, як Геродот, Парменід, Арістотель, Платон, Цицерон, а згодом К. Монтеस्क'є, К. Ріхтер, Ж. Боден, М. Вебер. На цьому етапі розвитку наукового мислення в країні та за кордоном поняття «регіон» стає все більш поширеним. Тим не менше, єдиної думки щодо природи цієї концепції немає через потенціал невизначеного тлумачення цієї категорії. Слід зазначити, що у посиланнях та енциклопедіях із універсальною орієнтацією визначення регіону, як правило, ототожнюється з поняттям регіону. Наприклад, Радянська енциклопедія визначає "регіон - це те саме, що район" [1], "район - це, в більш широкому розумінні, поділ кожного регіону за всіма ознаками та характеристиками" [2] або історично визначені, відносно стабільні економічні, географічні та інші характеристики. Часто поєднується зі специфічними характеристиками місцевості [3]. "Регіон" - це регіон, який багато в чому відрізняється від інших регіонів і характеризується особливою цілісністю та взаємозв'язком. Регіони відрізняються від регіонів за конкретними цілями та завданнями. Найважливішим з них є управління регіональним розвитком. Регіони можуть бути будь-якого розміру - від міст (або мегаполісів) до величезних регіонів всередині континенту [4]. І у Великому сучасному

українському тлумачному словнику сказано, що “регіон – це певна територіальна одиниця (район, область, зона), що вирізняється зпоміж інших таких же одиниць специфічними рисами графічними, геологічними, етнографічними, економічними та ін.” [5] Напряму який розглядає С. Романюк який дивиться на територію в подібному напрямку і розуміє цей термін як «найбільшу адміністративно-територіальну одиницю субнаціонального рівня, яка має виборну владу, юридичну незалежність та власний бюджет» [6] також окремі дослідники, пояснюють визначення регіону "найбільший підрозділ із не обов'язковими повноваженнями, юридичною незалежністю та власним бюджетом. Визначається як «регіональна адміністративна одиниця». [7] Цей підхід дозволяє припустити, що регіон є не лише внутрішньою, а й транснаціональною корпорацією, яка гарантує існування особливих адміністративних відносин. Усі ці терміни можуть стосуватися як територіального, так і міждержавного утворення єдиної країни. Подальші дослідження наголошують на розумінні регіону, оскільки регіон є суб'єктом державних та адміністративних дій, але як конкретний регіон іншої держави. Варто зазначити, що категорія "територія" широко використовується для поділу території країни з різних причин, включаючи географію, адміністративні райони та етнічну приналежність. З економічної точки зору до цієї категорії належать економіко-географічне положення, складний характер, матеріали, праця та економічні ресурси, спеціалізація та економічна структура, спеціалізація та економічна структура, а також високий рівень внутрішніх соціально-економічних зв'язків [8]. У меншій мірі одні вчені визначають регіон як державне економічне співтовариство, інші як географічні та адміністративні одиниці (регіони - Україна, земля - Німеччина, штати - США тощо) та інші. Культурно-визначений як історичний регіон (наприклад, Нова Англія - США)[9]. Цікаво, що деякі автори відмовились дати конкретне визначення досліджуваній концепції, просто сказавши, що "регіон" - це область з достатніми властивостями, щоб відрізнити її від сусідніх областей" [10]. На відміну від них, група авторів пояснює це визначення ширше і як територіальне

ціле з чітко визначеними адміністративними межами, в яких повторюються соціальні та економічні процеси, спрямовані на забезпечення життя населення [11].

Б. Данилишин та інші автори представляють інтерпретацію регіону з точки зору регіональної та регіональної концентрації галузей національної економіки. Це визначає, що регіон відрізняється від інших регіональних утворень за специфічністю компонентів, яка характеризується взаємозв'язаністю, послідовністю та цілісністю. Слід зазначити, що "регіон" не завжди функціонує як національна адміністративна районна одиниця. В економічній літературі "регіон" характеризується всеосяжним адміністративним регіоном, що характеризується специфічними галузями, суспільствами, культурами, етнічними групами та іншими відмінностями, відповідно до інтегрованої регіональної стратегії у відповідності до національної стратегії. Створити умови для розвитку та зростання [12]. Саме П. Гудзь пропонує виділити наступний рівень поняття "регіон" з точки зору визначення регіону та з точки зору регіонального підходу: мега, мезо, мета, макро, мікро і мінірегіон [13]. Деякі вчені сказали: "Регіони є не тільки підсистемами соціально-економічного комплексу країни, але й відносно незалежними з повним виробничим циклом, типовими формами виробничих стадій, соціальними та економічними процесами [14]. Вивчаючи теоретичні аспекти систематичних досліджень регіональних економік В. Прокопенко трактує термін "регіон" з точки зору його систематичної цілісності: "Регіон стає цілісним господарством, якщо розвиває свою систему органів управління економікою, що включається в механізм державного регулювання економіки країни "[15]. Деякі автори застосовують різні підходи до визначення концепції регіону, у сукупності прагнуть дати загальне визначення: "Регіон потрібно розуміти як окремий регіон, район чи частину країни (система політичної та адміністративної децентралізації). Це часто пов'язано з певними характеристиками етнічного складу населення ". [16] На думку О. Федіна, регіон є територіально невіддільною частиною країни, і на відміну від

природного середовища, що визначає тип і структуру економіки, він має особливі стосунки з різними галузями економіки, глибокими та різноманітні зв'язки. Функціональні характеристики (спеціалізація), які є економічним комплексом соціальної країни, що відрізняються поєднанням цих характеристик в історичному розвитку, виробничих навичках, соціокультурних традиціях та адміністративних одиницях. У цьому випадку "регіон" можна розглядати як частину країни (підсистему), що має внутрішні та зовнішні зв'язки. Це внутрішній репродуктивний механізм із систематичними характеристиками (існування іншого регіону), а також економічною згуртованістю. В. Куйбіда також говорить про неоднорідність регіону, який має багато важливих однорідних рис, таких як політичний, економічний, соціологічний, екологічний, географічний та лінгвістичний ландшафти. Це підкреслюється як відносно неоднорідний регіон. На його думку, регіон (місцевий рівень у державі) можна вважати регіональною економічною одиницею або регіональною адміністративною одиницею, але в рідкісних випадках він може розглядатися як громада (інтегрує всіх жителів певного регіону) [17]. Поняття "регіон", визначене дослідниками, пройшло кілька етапів розвитку і широко використовується професіоналами та дослідниками. Зокрема, з 1826 р. Використовується термін "географічний регіон". З 1954 р. - «Економічний регіон»; з 1964 р. - «Соціальний регіон»; з 1976 р. - "Культурний регіон" [18]. Для того, щоб продовжувати вивчати властивості та характеристики регіона, необхідно розглянути межі певної території, і така класифікація полягає у виборі, які критерії залежать від цих меж. (Рисунок 1)

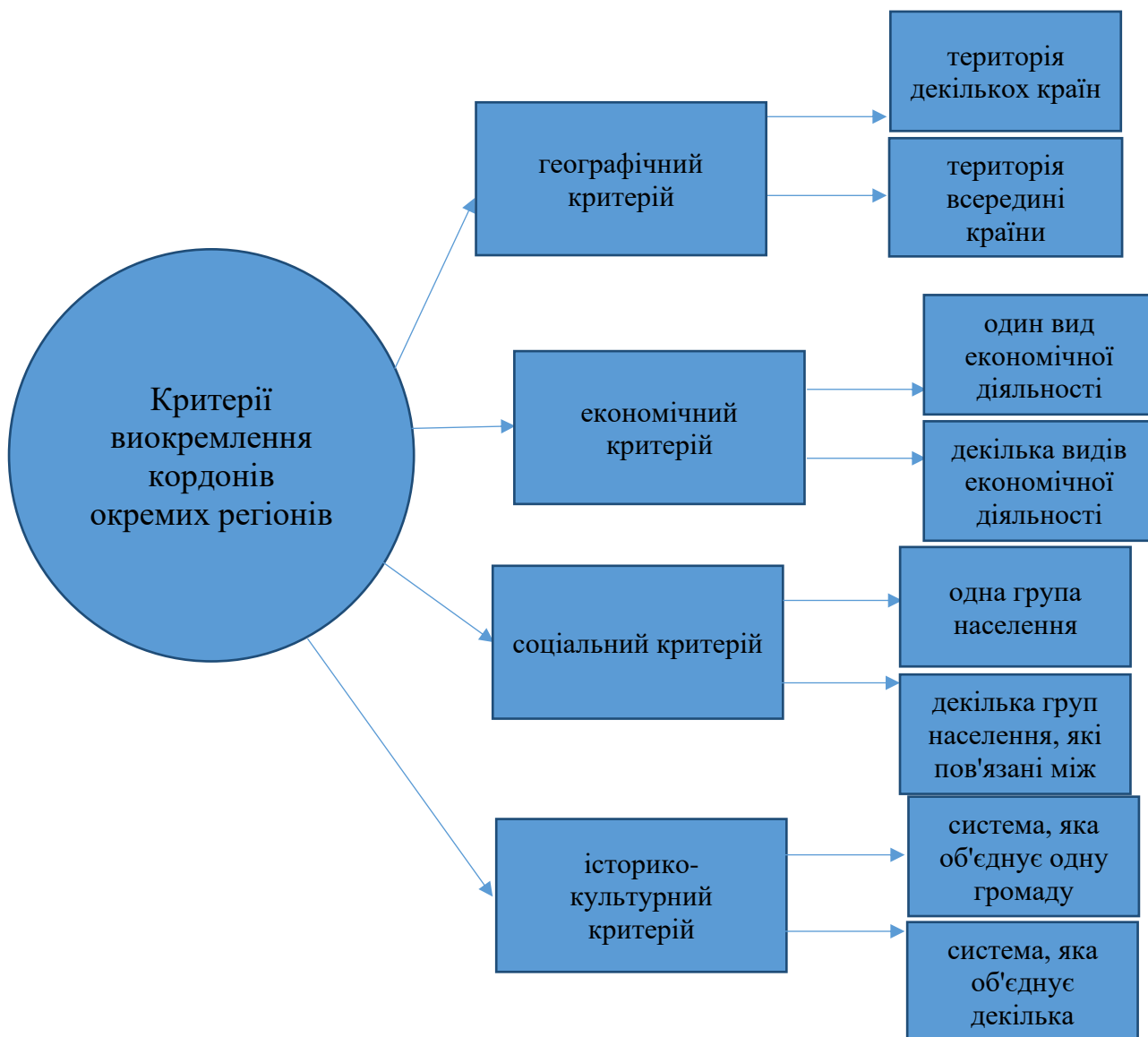

Рисунок 1.1 Критерії виокремлення кордонів окремих регіонів
(Розроблено автором)

Крім того, аналіз різноманітних методів, що враховують "регіональну" тему, можна оптимізувати регіональні думки для цієї мети, наприклад:

- може існувати як на рівні однієї держави, так і діяти на території декількох держав;
- об'єктивно вимагає існування особливої системи державного управління, покликаної забезпечувати його функціонування у напрямі його ефективного розвитку;

– це є багатоаспектне поняття, яке можна розцінювати як систему із внутрішніми закономірностями її розвитку.

У цьому порядку регіон може відображати інформацію про багаті аспекти історичних, географічних, економічних, політичних, національних та культурних підприємств, які мають відношення до регіонального рівня, так і у державних секторах бізнесу. Розвиток в основі концентрації - це територіальна цілісність, територіальна одиниця або регіональна перевірка за ключовими факторами та характеристиками (практичні, виробничі, програмні, виробничі, програмно-організаційні, організаційні та технологічні). Відповідно до цього правила, національні запаси можуть отримувати інформацію про те, що вони можуть бути запропоновані, хоча вони незалежно локалізовані для циклу виробничої компенсації.

1.2. Сутнісно-змістовна основа державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів

Питання взаємозв'язку понять "національне регулювання регіонального розвитку" та "регіональне управління" залишається суперечливим у виконавчій владі, що особливо пояснюється різними методологічними підходами до понять "регулювання" та "управління". З одного боку, і "розвиток", і "дія". Тим часом [19, с. 79-84]. Донедавна дослідники в основному використовували поняття "місцеве самоврядування" [20], а питання національного регулювання регіонального розвитку залишалося на межі наукового інтересу. Сьогодні поняття "державне регулювання" все частіше використовується в наукових джерелах та нормативних практиках. Проблема ускладнюється ще й тим, що більша частина роботи, що займається цим питанням, виконується економістами, які зосереджуються насамперед на регіональних економічних процесах і значно звужують сферу своїх досліджень. Загалом науковці з державного управління та юридичні фахівці пропонують досить широкий підхід при обговоренні взаємозв'язку між загальними регуляторними та управлінськими концепціями, особливо з громадою. Наприклад, очолювана В.А. група урядових експертів з питань розвитку держави використовує Козбаненка для використання термінів "управління" та "регулювання" як однакові. [21, с. 601] Статті вітчизняних авторів, що займаються адміністративними питаннями, часто також визначають поняття "регулювання" та "управління" регіональним розвитком. [22] Деякі вчені говорять про управління соціально-економічним розвитком регіону та відмежування його від управління його діяльністю. Вони інтерпретують цей термін як формування та здійснення управлінського впливу на основі використання об'єктивного законодавства, покликаного усунути суперечності між фактичним контролем та його довгостроковими цілями розвитку. На думку В. К. Корпакова, методи управління є належним впливом директорів і наближаються до методів регулювання. Але водночас автори стверджують, що це різні юридичні явища і що між ними існують певні відмінності. Деякі науковці мають адміністрацію

стосовно громадських просторів та недержавне регулювання, а також легітимність термінів "адміністрація" для підлеглих підрозділів та "указ уряду" для підлеглих. Позиція автора, яка ні виступає, ні визнає регулювання та управління, але вважає, що виконавча влада є регулятивною діяльністю за своєю правовою природою і характеризує регулювання як складову частину управління, одну із загальних функцій управління. А. Кіта також писав про родичів управління та регулювання як засобу національного впливу [23, с.36]. Це пояснюється тим, що особливості сучасної адміністрації, особливо сучасних держав, все частіше змінюються від "адміністративної" до "лідерської", посередницької, приватної та приватної та з певними соціально необхідними функціями при збереженні регуляторної влади. Це пов'язано з переходом до змішаної влади структура. Для кращого розуміння впливу держави на регіон необхідно також проаналізувати взаємозв'язок регіону як складної соціально-економічної та екологічної формації щодо таких концепцій, як розвиток та діяльність. Розвиток означає незворотні та відповідні періодичні зміни об'єкта, що призводять до нового якісного стану його складу чи структури. Тобто елемент або з'єднання показано, модифіковано або приховано. Для регіону його розвиток означає складний процес, який змінює його соціальну, економічну, екологічну, політичну та духовну сфери, що призводить до якісних змін та поліпшення якості життя. Здатність еволюціонувати - одна з універсальних характеристик будь-якого об'єкта. Отже, регіональний розвиток - це об'єктивний процес, керований історичними, географічними та іншими факторами, а також суб'єктивний процес, опосередкований добре підібраними державними нормативними актами та адміністративними заходами. Отже, як складний соціально-економічний та екологічний суб'єкт, регіону необхідно регулювати свій розвиток, з одного боку, та керувати своєю діяльністю як дві тісно взаємопов'язані, взаємодоповнюючі, але пов'язані з іншою діяльністю. існує. Певні труднощі виникають при спробі надати чітке та значуще наукове визначення нормативних актів про регіональний розвиток держави. Наприклад, Б. Штульберг та В. Котилко заявляли, що державне регулювання регіонального

розвитку - це розробка програм, спрямованих на розвиток конкретних регіонів, фінансування пільг та кредитів та стимулювання регіонального розвитку. Укладання міжурядових угод для досягнення конкретних соціальних цілей та пріоритетів за допомогою конкретних бюджетів та небюджетних ресурсів [24, с.14]. Наведений автор не заперечує термін "національне регулювання", але зводить його насамперед до економічних засобів. Багато вчених трактують державне регулювання регіонального розвитку як систему економічного впливу держави на місцеві умови. Наприклад, типовою є позиція автора в монографії «Регулювання регіонального розвитку в ринковій економіці», яка полягає у виявленні міждержавних, державних та місцевих органів влади для розвитку певного регіону в рамках державного регулювання регіонального розвитку. Цільові програми, пільгові позики та податки, стимулювання регіонального розвитку за рахунок використання конкретних бюджетів та позабюджетних фондів та укладення міжурядових угод для досягнення конкретних соціальних цілей та пріоритетів. У найширшому розумінні державне регулювання можна визначити як вплив держави або її агентів на суспільні відносини. Державні нормативні акти включають прийняття відповідних статутних норм, спрямованих на регулювання суспільних відносин, а також набрання ними чинності та їх реалізацію, правові та фактичні наслідки для суспільних відносин. Державне управління та практика повинні застосовувати підхід, який включає не лише економічний вплив, але також ідеологічні, політичні, правові та адміністративні фактори. Подібно до того, як регіональний розвиток є набагато ширшим поняттям, ніж економічний розвиток, державне регулювання регіонального розвитку не може обмежуватися суто економічними засобами.

1.3. Проблеми забезпечення ефективної системи державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України

Сьогодні проблеми внутрішньої політики мало відрізняються між собою характером проблеми та її вирішенням в теорії та на практиці, наприклад, при формулюванні та реалізації національної політики в регіоні. Для вирішення цих

проблем здійснити організаційні, правові та економічні заходи щодо забезпечення оптимальної регіональної економічної незалежності, ефективного національного регулювання регіонального розвитку та координації міжрегіональних відносин. Вам потрібно створити умову для. Державне регулювання регіонального розвитку передбачає організовані та систематизовані заходи для забезпечення стійкого та збалансованого функціонування регіональної системи з метою покращення якості та рівня життя населення. Державне регулювання регіонального розвитку поширюється на сфери діяльності, що належать до повноважень державного уряду. Сюди входять екологічна політика, соціальна політика, цінова та кредитна політика, розробка правових стандартів економічного розвитку, визначення податкової політики та її диференціація з урахуванням стимулів регіонального ринку, визначення зовнішньоекономічної діяльності в регіоні, і так далі. Метою національного регулювання регіонального розвитку має бути стимулювання розвитку регіонів, які не можуть функціонувати у своєму власному розвитку, а також підтримка та підвищення соціальної мобільності населення певного регіону. Регулювання регіонального розвитку повинно здійснюватися через систему конкретних домовленостей політичного, правового, соціального, економічного та економічного характеру, розроблених для таких цілей:

- Сприяти розвитку територій, які не можуть функціонувати самостійно з об'єктивних причин.
- Створити умови для появи та функціонування потенційно важливих «точок зростання» (вільних економічних зон, технологічних парків тощо) на національному рівні.
- Забезпечення виконання окремих національних видів діяльності (утримання об'єктів, важливих для країн регіону) [25].

Ефективне державне регулювання у регіональному розвитку може існувати лише за умови дотримання його основних принципів. Сюди входить раціональне та ефективне поєднання державного регулювання та ринкового саморегулювання залежно від придатності регіону та його гнітючого

обґрунтування та реалізації з боку держави. В Україні, в сучасних умовах соціальних змін, державне регулювання регіонального розвитку може мати форму: збалансування економічної безпеки регіону: переведення з державного бюджету на місцевий бюджет для; додаткова фінансова підтримка депресивних районів; збільшення експортного потенціалу регіону), бюджетні інвестиції та спеціальні інвестиційні проекти (так званий бюджет розвитку) тощо. Ефективний регіональний розвиток в Україні Основними перешкодами для забезпечення державного регулювання є: систематичність підхід до регіональної політики; слабка інституційна та фінансова спроможність органів місцевого самоврядування вирішувати важливі місцеві проблеми; незалежно від місця розташування. Відсутність функціональних механізмів формування місцевих бюджетів на основі гарантованих державою соціальних стандартів для обслуговування населення. Державне регулювання регіонального розвитку, як і діяльність інших держав, повтор вимагає відповідної нормативної підтримки. Довгострокова концепція регіонального розвитку, основні принципи національного регулювання регіонального розвитку, його предмет. Існує нагальна потреба у прийнятті предмета, комплексу законів та нормативних актів, що встановлюють форму та метод такого регулювання. Відсутність системного підходу до реалізації регіональної політики, відсутність стратегічних перспектив регіонального розвитку, безумовно, відсутність довгострокового прийняття «планів регіонального розвитку» державними органами призвело до неефективного застосування регіональних механізмів регулювання.

На основі аналізу цих та багатьох інших питань можна запропонувати важливі кроки для вдосконалення державного регулювання регіонального розвитку.

1. Впровадити інструменти стратегічного планування регіонального розвитку, які сприяють точному визначенню пріоритетів регіонального розвитку та продовжують використовувати їх в адміністративній практиці.

2. Удосконалення національного механізму підтримки розвитку депресивних територій.

3. Розроблено систему протидії для розвитку регіональної інфраструктури з метою покращення умов використання інноваційних технологій, підвищення привабливості регіональних інвестицій та підвищення привабливості внутрішніх та іноземних інвестицій для регіонального розвитку.

4. Узгодити внутрішнє законодавство про регіональну політику з міжнародними нормами та стандартами.

5. Створити систему моніторингу та управління регіональним розвитком тощо.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

2.1. Критерії ефективності державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів

Основними цілями соціально-економічного розвитку регіону є збільшення доходів, освіта, поліпшення харчування та здоров'я, зменшення бідності, покращення навколишнього середовища, рівних можливостей, розширення особистої свободи та збагачення культурного життя. Деякі з цих цілей однакові, але в певних ситуаціях можуть бути суттєві відмінності. Система стандартів (характеристик розвитку) та показників (Таблиця 1) для вимірювання цих стандартів буде побудована відповідно до цілей розвитку регіону[25].

У регіональних порівняннях можна використовувати індекс людського розвитку та інші подібні показники, а також міжнародний аналіз.

Таблиця 1. Приватні показники розвитку регіону[25]

Приватні показники розвитку регіону	<ul style="list-style-type: none"> — національний дохід на душу населення; — рівень споживання окремих матеріальних благ; — ступінь диференціації доходів; — тривалість життя; — рівень фізичного здоров'я; — рівень освіти; — ступінь щастя населення
-------------------------------------	---

Стандарти економічного розвитку не завжди мають цілі, і навпаки. Тактичні цілі регіонального розвитку часто є проміжними завданнями, які відіграють ключову роль у успішному розширенні існуючого бізнесу. Особливе значення для визначення рівня економічного розвитку регіону мають рівні виробництва та споживання продукції та традиційні показники (Таблиця 2.), що оцінюють цей рівень зростання на душу населення:

Таблиця 2. Традиційні показники розвитку регіону [25]

Традиційні показники розвитку регіону	<ul style="list-style-type: none"> — валовий національний дохід (ВНД); — валовий внутрішній продукт (ВВП); — реальний ВНД на душу населення темпи зростання цих показників.
---------------------------------------	--

Для оцінки динаміки розвитку доцільно використовувати показники, що оцінюють темпи економічного зростання в регіоні (Таблиця 3.)

Таблиця 3. Економічні показники зростання розвитку регіону [25]

Економічні показники зростання розвитку регіону	<ul style="list-style-type: none"> — темпи зростання душевого доходу; — продуктивності праці; — темпи структурної трансформації виробництва і суспільства.
---	---

Дія на темпи економічного зростання — життєво важливе питання для

економічної політики як країни вцілому, так і окремого регіону.

Отже, на рівні регіону можна розглядати наступні критерії і відповідні ним показники соціально економічного розвитку:

- ВНД або ВВП (абсолютна величина і на душу на селення) і темпи зростання цих показників;
- середній рівень доходів населення і ступінь їх диференціації;
- тривалість життя, рівень фізичного і психічного здоров'я людей;
- рівень освіти;
- рівень споживання матеріальних благ і послуг (продуктів харчування, житла, телефонних послуг), за безпеченість домашніх господарств товарами тривало го користування;
- рівень охорони здоров'я (забезпеченість полі клініками, аптеками, лікарнями, діагностичними центра ми і послугами швидкої допомоги, якість медичних по слуг, що надаються);
- стан навколишнього середовища;
- рівність можливостей людей, розвиток малого бізнесу;
- збагачення культурного життя людей[27]

Стандарти соціальної ефективності, які можуть бути використані в контексті національного регулювання регіонального розвитку, полягають у визначенні, якщо це можливо, вимірюванні рівнів, досягнутих за допомогою уряду, для задоволення нагальних потреб, інтересів та цілей суспільства та окремих соціальних груп. індекс, для якого можна використовувати. Індивідуальний. Сучасною тенденцією оцінки та порівняння рівнів регіонального розвитку як показника ефективності державного регулювання є застосування понять «рівень життя», «якість життя» та «рівень розвитку

людини». На відміну від методологій програм ООН, існує три національні методи визначення індексу людського розвитку: демографічний розвиток, розвиток ринку праці, матеріальний добробут, умови життя, освіта, медичне обслуговування, соціальне середовище та умови навколишнього середовища. Фінансування людського розвитку, кожен з яких відображає один із потенційних рівнів розвитку та тенденцій розвитку людського потенціалу в регіоні, розглядається в інтегрованому індексі, найбільш відповідний критерій сьогодні.

Ефективність державного регулювання щодо регіонального розвитку та виявлення регіональних відмінностей, залежить від використання регіонального індексу людського розвитку як важливого показника соціальної ефективності національного регулювання регіонального розвитку не виключає інших підходів, включаючи визначення економічного чи соціального рівнів.

2.2. Механізми державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів у вітчизняній та зарубіжній практиці

Аналіз ефективності реалізації регіональної політики ЄС може визначити деякі найбільш очевидні проблеми в регіоні, що стосуються сучасної України. Коротше кажучи, регіональна політика вимагає довгострокового стратегічного бачення цілей, яких потрібно досягти. Найважливішою частиною європейської регіональної політики є об'єктивний (або "аполітичний") підхід до залучення та розподілу ресурсів. Регіональна політика (за допомогою співфінансування та партнерських відносин) спрямована на зміцнення прав громади. Існування правової інституційної структури ЄС, регіональної політики, вимагає прийняття рішень у двох ключових сферах: інтегровані програми та підтримка окремих проєктів. Регіональна політика в Європі в значній мірі спирається на гранти (або їх комбінації) та форми поворотної допомоги. Наявність достатньої формальної та неформальної інституційної спроможності. Негативною частиною регіональної політики є моніторинг та оцінка дій, спрямованих на

демонстрацію вартості, створеної для вкладників (спонсорів) та платників податків. Відповідна актуальність регіональних програм та прозорість у процесі реалізації цих стратегій. Основними інноваційними європейськими механізмами національного регулювання соціально-економічного розвитку є: подальше зміцнення зв'язку між цілями регіональної політики та цілями Стратегії Європа 2020 та зменшення кількості пріоритетів для окремих програм. Посилити відповідальність сторін у формуванні та реалізації регіональної політики через угоди про партнерство між Європейською комісією та державами-членами та встановити умови доступу до Структурного фонду як на ранніх стадіях, так і в процесі реалізації. Удосконалити механізми моніторингу та оцінки, чітко визначивши кінцеві результати та засоби, за допомогою яких вони досягаються. Раціоналізація та гармонізація положень Структурного фонду ЄС шляхом розширення сфери застосування інноваційних гібридних фінансових інструментів у сфері регіональної політики.

Тому регіональна політика ЄС орієнтована насамперед на подолання розриву між соціально-економічними показниками в різних країнах та регіонах. Для цього пріоритетом є підтримка та стимулювання проблемних зон або депресивних зон. У той же час застосовується принцип субсидіарності. Відповідно до цього кожна держава повинна вирішувати власні питання регіонального розвитку у сферах, які потребують пріоритетного втручання держави. Місії національної регіональної політики включають: Усунути відмінності між показниками соціально-економічного циклу. Розвиток інфраструктури як джерела для поліпшення виробничих та побутових умов місцевого населення. Залучайте інвестиційні довіри та створюйте нові робочі місця.

Досвід регіонального розвитку в країнах, які не є членами Європейського Співтовариства, цікавий та корисний для України. Це США, Латинська Америка та Азіатський регіон, де політика регіонального та регіонального розвитку поступово набуває важливих позицій у соціально-економічному розвитку. Наприклад, у США акцент на вирівнюванні регіональних

диспропорцій полягає у фінансовій підтримці проблемних областей. Найефективнішим інструментом є бюджетне фінансування в депресивних районах певних галузей економіки, причому більша частина фінансування з федерального бюджету використовується для управління ресурсами та охорони навколишнього середовища, розвитку промисловості, а також податкових та амортизаційних виплат. Регіональні програми керуються не самим регіоном, а системою спеціальних незалежних органів федерального уряду, особливо створених федеральних кадрових організацій.

У Великобританії регіональна політика традиційно стимулює економічний розвиток у депресивних регіонах та пришвидшує надлишок, оборотні кошти та зайнятість як основний механізм подолання регіональних регіонів. Розробка та розподіл регресійних регіонів (регіонів-донорів). Кілька нещодавніх законодавчих актів значно розширили стимули для проблемних областей, такі як пріоритетна підтримка придбання нерухомості, політика безкоштовної амортизації та прямі регіональні плани розвитку.

На початку 1960-х рр. У Канаді уряд розпочав зусилля щодо рівня економічного розвитку регіону. Це цільова державна програма, яка дозволяє безпосередньо передавати допомогу бідним районам, а також розвивати та вдосконалювати інфраструктуру всіх видів, підтримувати приватні інвестиції, податки та інші інтереси, а також підтримувати субсидії та місцевий бізнес.

Яскравим прикладом регіонального розвитку є Японія, яка розробляє та реалізує програми, характерні для галузі виробничої інфраструктури в кожному регіоні. Така політика регіоналізації (зонування) визначає соціально-економічний розвиток країни в цілому і служить основою для розробки довгострокових планів інтегрованого регіонального розвитку. Він становить фінансову систему, особливо податкову, що забезпечує самофінансування регіону. Допоможіть вирішити проблеми населення шляхом переселення та міграційних економічних норм шляхом використання позик, податків на пільги та інших економічних засобів.

План інтеграції регіональної політики передбачає інтеграцію знизу вгору на чолі з регіональною владою та інтеграцію зверху вниз на чолі з урядом. Як результат, Швеція запровадила державну регіональну політику, спрямовану на створення міцної основи для незалежного розвитку регіону, в першу чергу, засновану на регіональних преференціях та їх економічному потенціалі. Безперечно, основними засобами цієї політики є вирівнювання місцевих доходів та витрат, надання субсидій регіону та участь держави у спроможності регіону як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Однак слід мати на увазі, що головною умовою ефективності моделі регіонального розвитку Швеції при фінансуванні інвестиційних проектів є високий ступінь децентралізації, а отже, автономія та фінансова незалежність місцевого самоврядування.

Тому в цьому контексті ми наголошуємо, що механізм систематичної реалізації потенціалу регіонального розвитку за кордоном полягає у децентралізації повноважень центральної влади на місцеві та місцеві органи влади. Практика децентралізації вимагає перерахування більшої кількості коштів на нижчі рівні влади, а саме децентралізацію фіскальної політики. Крім того, основною тенденцією глобального регіонального розвитку є посилення транскордонного співробітництва. Це посилить зовнішньоекономічний вектор регіону, полегшить створення єврозони та транскордонних кластерів та підніме регіональну політику на новий міжнародний рівень. Інтеграція та співпраця. Ці тенденції враховують необхідність вдосконалення, децентралізації та зміцнення національної системи регіонального управління, а також на основі фактичного впровадження концептуальних та теоретичних положень, узагальнень та рекомендацій Ми шукаємо цілеспрямованого застосування регуляторних механізмів для адаптації розвитку. Конкурентоспроможність.

Крім того, проблема подолання регіональних диспропорцій соціально-економічного розвитку значною мірою виконується швидким зростанням деяких регіонів, стаючи центром інноваційного розвитку та нових видів економічного та соціального розвитку в інших регіонах. Прямий переказ

державної допомоги у відсталі слаборозвинені райони має на меті сприяти соціально-економічному розвитку в різних районах країни та уникнути економічної стагнації та соціальної напруги.

Сучасний розвиток регіону, як за кордоном, так і в Україні, залежить від встановленої регіональної політики та їх професійного впровадження. Ці завдання не можна виконувати систематично, а для розробки та реалізації регіональної політики необхідна добре функціонуюча інституційна інфраструктура.

Інституційна структура європейських країн встановлюється за рахунок національних та регіональних державних установ та державних установ, відомих як агенції регіонального розвитку. Державний рівень в першу чергу представлений відповідними міністерствами, членами регіональної та регіональної політики та програм регіонального розвитку, а також координацією діяльності в інших сферах. Тому Міністерство розвитку, відповідальне за реалізацію національних партнерських відносин для регіонального будівництва, Міністерство навколишнього середовища та регіональної політики Угорщини та Чехії, та Міністерство регіональних та регіональних справ Естонії. Організації (регіони) з питань співпраці у сфері розвитку при Комітеті Ради міністрів з питань регіональної політики та сталого розвитку. Крім того, у кожному штаті є Рада регіонального розвитку та Рада регіональної політики, які є законодавчими органами між департаментами.

Як показує досвід країн Європи, ефективна діяльність агенцій регіонального розвитку можлива за умови надання їм права участі у процесі прийняття політичних та економічних рішень, що стосуються розвитку регіону; об'єднання їх у мережу на національному рівні за одночасного збереження їх відносно незалежності від прямого впливу та підпорядкування органам влади. Європейський досвід показує, що спеціалізовані професійні позаполітичні інститути регіонального розвитку якої не можна досягти в результаті лише підписання формальних договорів між регіональними та національними органами влади. Складність реформаційних процесів у зарубіжних країнах

пояснюється недостатньо розвиненою мережею партнерських зв'язків між державними, бізнесовими, громадськими, торговими інституціями, що, безперечно, може слугувати уроком для України.

2.3. Методологія формування програми соціально-економічного розвитку регіону

Методологія інтегрованого планування регіонального розвитку в Україні була розроблена як частина Програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» з метою систематизації та покращення підходу до планування та імплементації регіонального розвитку. Ця методологія покликана сприяти становленню ініціативного та відповідального управління регіональним розвитком, яке є одним із ключових викликів для українських регіонів і країни в цілому. Ініціативне управління розвитком означає творче формулювання майбутнього у поєднанні з систематичними зусиллями, спрямованими на досягнення цього майбутнього. Методологія опосередковано сприяє збалансованому та постійному поліпшенню якості життя громадян України за допомогою: збалансованого розвитку регіонів і громад, створення нових робочих місць та інших економічних можливостей[28], надання якісних публічних послуг з рівним рівнем доступності, та забезпечення чистого та безпечного середовища проживання. Таким чином, методологія інтегрує ключові аспекти життєдіяльності і розвитку: економічні, соціальні та екологічні, підтримуючи їх безперервну взаємодію. Надання публічних послуг і просторове планування підтримують реалізацію прийнятих рішень щодо розвитку у певному адміністративному (регіональному) контексті, а також у просторовому вимірі. Методологія сприяє активній участі усіх зацікавлених і компетентних осіб у процесі регіонального планування та реалізації планів розвитку відповідно до їх інтересів і можливостей. Вона заохочує до участі тих, хто очолює державні, приватні та неурядові організації, а також тих, хто переважно був далеко від процесу

прийняття рішень – представників уразливих груп – визнаючи таким чином принципи соціальної інтеграції. Методологія передбачає включення місцевих планів розвитку в регіональні стратегії, та включення регіональних планів розвитку в стратегії вищого рівня, такі як Державна стратегія регіонального розвитку. Методологія представляє собою креативне поєднання ключових компонентів розвитку - соціального, економічного та екологічного з міжгалузевими пріоритетами, і не є просто їх сумою. Методологія передбачає взаємодію різних учасників процесу розвитку у процесі створення спільної перспективи, у тому числі перспективи для зацікавлених сторін, що беруть участь в процесі. Нарешті, методологія є інструкцією з розвитку винахідливості і підтримки творчого мислення. Однак, це не рецепт або ліки від усіх проблем і викликів щодо регіонального розвитку.

Методологія формування соціально-економічного розвитку регіону заснована на якісному і кількісному аналізі реальних економічних процесів, об'єктивних умов, факторів і виявленні тенденцій їх розвитку. Цього можна досягти, використовуючи різні методи моделювання, які допоможуть знайти найкращі орієнтири для економічного розвитку.

Методологією формування - це набір методів і методів мислення, які дозволяють робити висновки про майбутнє на основі ретроспективного аналізу тенденцій і закономірностей в прогнозованих внутрішніх і зовнішніх даних суб'єкта. Слід розуміти як метод. Розвиток при певних обставинах. Коротко розглянемо практичну цінність основних методів соціально-економічного прогнозування. Методи можна відрізнити від інтуїтивних і формальних (розрахунків), які включають такі групи методів:

-Інтуїтивний: методи експертної оцінки (індивідуальні та групові), методи історичного та географічного подібності та прогнозування моделей.

-Формалізовані: прогнозна екстраполяція, моделювання, економіко-математичні методи.

Інтуїтивний метод використовується, коли неможливо врахувати вплив багатьох факторів через очікувану складності об'єкта. Суть методу експертної

оцінки полягає в тому, що в основі прогнозування лежить експертна оцінка окремих експертів (індивідуальна експертна оцінка) (аналіз явищ, об'єктів, процесів і можливих способів їх розвитку). Експертна група (колективна експертиза). Цей метод характеризує завдання прогнозування і систематизує інформацію, необхідну для розробки регіональних стратегій соціально-економічного розвитку та прийняття управлінських рішень. Отримані результати експертного аналізу в деякій мірі суб'єктивні, але мають ту перевагу, що вони отримують незалежну професійну оцінку.

Формалізовані методи прогнозування засновані на математичній теорії, підвищуючи надійність і точність прогнозів, значно скорочуючи час, необхідний для створення прогнозів, і дозволяючи обробляти дані і оцінювати результати. У цю групу входять:

- Метод прогновної екстраполяції, суть методу – вивчення минулого і сучасного стану розвитку об'єкта і перенесення з'ясованого в минулому і сучасному розвитку на наступні роки.

- Метод, заснований на припущенні, що детермінанти еволюції об'єкта не змінилися. Втім, суть методу - продовження минулих еволюційних шляхів. При прогнозуванні з використанням екстраполяції відправною точкою є тенденція зміни певних кількісних властивостей статистично згенерованих об'єктів. Враховує динаміку прогнозованих показників і можливість трендових коливань.

- Методи моделювання (економічні та математичні методи) дозволяють використовувати різні типи економіко-математичних моделей в процесі прогнозування. Це формально описує досліджуваний об'єкт (економічний процес) у вигляді математичних залежностей.

Таким чином, в функціональних задачах економічних, математичних та інших методів прогнозування економічного розвитку виявляються принципи і внутрішня логіка формування регіональних економік, визначаються їх структури і елементи, їх взаємозв'язку і механізми дії.

Важливо відзначити, що регіональний розвиток має бути економічною, а не політичною чи адміністративною категорією. Різні уряди в різних частинах світу в певних ситуаціях виправдовували втручання держави у забезпечення належних умов розвитку регіонів і громад. Багато країн застосовували саме інструменти економічного розвитку для проведення реформ регіонального розвитку, що не обов'язково вимагало значних змін у системі державних установ і органів або зміни їх повноважень. Переважно, заходи у сфері регіонального розвитку не вимагають фундаментально реформувати державні інститути або запроваджувати більш широкі політичні процеси, такі, як децентралізація або регіоналізація. Ці заходи задумані, і навіть в основному здійснюються з центру, вони прив'язані до конкретних видів діяльності в сфері розвитку і, як правило, залежать від бюджетних трансфертів регіональним і місцевим органам влади або групам зацікавлених сторін в певній місцевості. Така сукупність заходів визначається національною концепцією регіонального розвитку.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОГО РЕГІОНУ)

3.1. Принципи побудови ефективного механізму соціально-економічного розвитку Сумського регіону

Перш за все потрібно пояснити, що таке принцип - це основа певної сукупності фактів, теорії, науки, центральне поняття, основа системи, що є узагальненням і поширенням кожного положення на всі явища. [29, с. 519]. Аналіз спеціальної літератури показав, що положення першої концепції істотно не змінилися від античності до наших днів і є основою сучасного її розуміння. Таким чином, місцеві дослідники трактують поняття «принцип» як «модель основних ідей (вимог), що в сукупності визначають ідеальний дизайн» [30, с. 101].

Натомість В. Ф. Погорілко, О. Ф. Фрицький, дійшов висновку, що „принцип” - це не що інше, як об’єктивний закон, характерний для кожного соціально-політичного явища, сформульований як певна ідея, правило чи принцип [31, с. 89]. Водночас заслуговує на увагу думка відомого дослідника країни академіка В. В. Копечиков, наголошуючи на тому, що поняття принципу потрібно тлумачити як базові принципи, ідеї, що характеризуються універсальністю, здоровим глуздом та вищими вимогами [32, с.95].

Енциклопедичний словник економіки та інформації вказує на походження цього терміна з латини. *principium* - початок, основа, існує кілька визначень терміна «принцип»:

- 1) «теорія, вчення, наука, світогляд, основа політичної організації, основна позиція»;
- 2) “основна ідея - це основне правило дії; внутрішнє переконання людини, що визначає її ставлення до життя, норми поведінки та дій”;

У цьому відношенні можна сказати, що цей принцип є основною основою для створення механізму сталого розвитку регіону. Отже, принцип створення механізму сталого розвитку регіону буде розумітись як сукупність норм та правил у системі управління, спрямованої на забезпечення стійкості регіону.

Для того, щоб створити ефективний механізм сталого розвитку регіону, необхідно досягти рівноваги між економічними, екологічними та соціальними відносинами, оскільки взаємодія економічної, екологічної та соціальної підсистем відображає рівень використання ресурсів у регіоні та економічні наслідки для населення, діяльності в регіональному середовищі.

Враховуючи, що Сумський регіон - це складна динамічна система з економічною, екологічною та соціальною підсистемами, які мають важливе значення для розвитку будь-якого соціального аспекту, розробка принципів механізму сталого розвитку регіону вимагає міждисциплінарного підходу до вивчення процесів і явищ.

Тому процес вибору принципів механізму сталого розвитку регіону повинен враховувати внутрішню взаємодію структурних елементів, коли соціально-економічний розвиток регіону поєднувався з раціональним використанням ресурсів, максимальних зовнішніх та відновлюваних ресурсів.

Механізм сталого розвитку регіону повинен відповідати певним вимогам, щоб бути унікальним, мати можливість виконувати функції, що відповідають сучасним міським тенденціям та процесам, забезпечувати перерозподіл ресурсів, раціональне використання, належний доступ до базової інфраструктури та депопуляцію регіону. Добре розроблений механізм забезпечення стійкого розвитку регіону включає реалізацію всіх заходів щодо перерозподілу ресурсів та соціально-економічного розвитку міста. Такий механізм описує ефективну систему забезпечення сталого розвитку регіону.

Механізм сталого розвитку Сумського регіону повинен базуватися на загальних та конкретних принципах. Загальні принципи є основою для створення механізму сталого розвитку регіону. Ці принципи слід враховувати при розробці конкретного механізму.

Загальні принципи розвитку регіону включають:

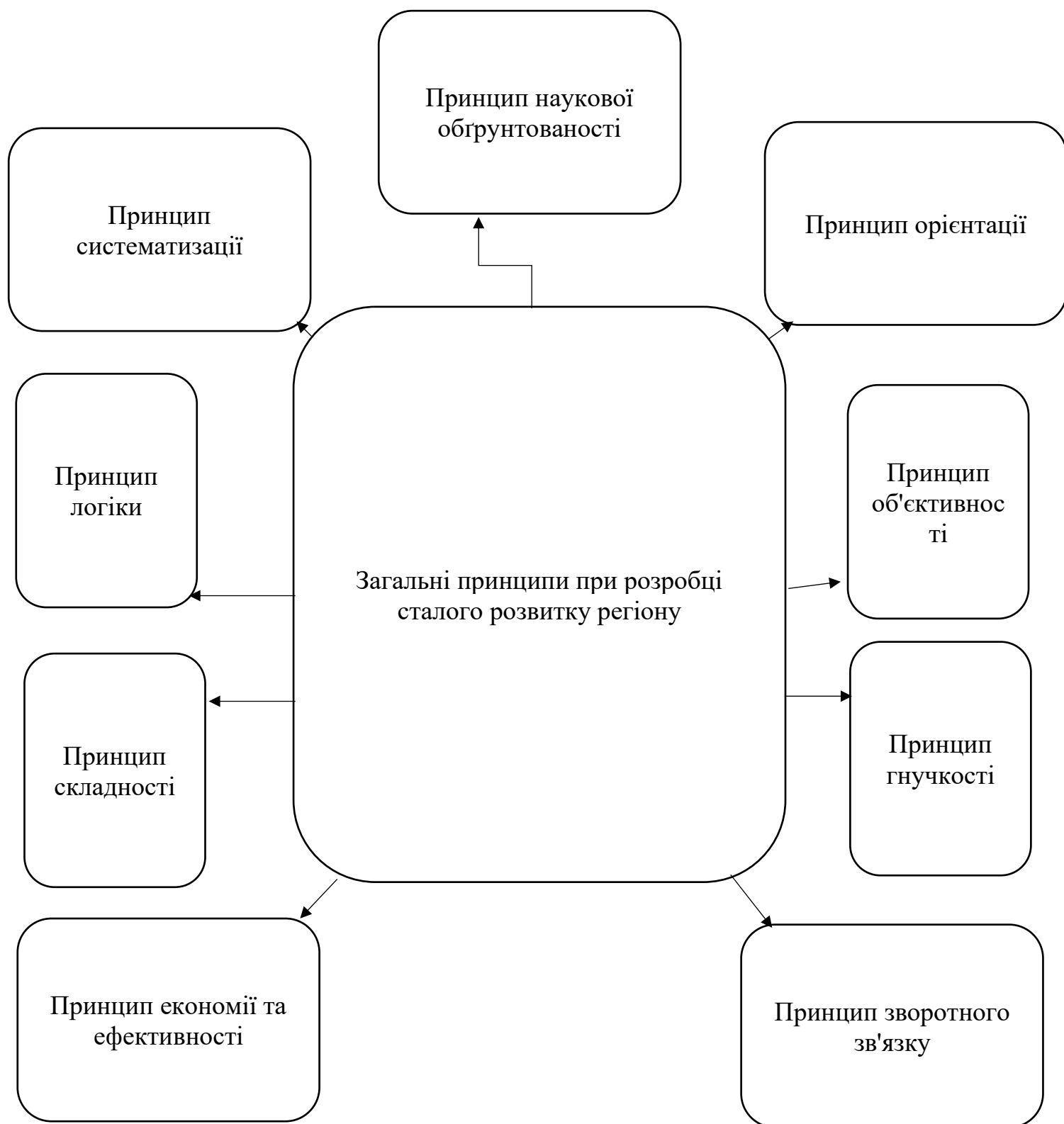

Рисунок 3.1 Загальні принципи при розробці сталого розвитку регіону(Розроблено автором)

1. Принцип систематизації. Оскільки регіон є складною, динамічною системою, функціонування та розвиток якої залежать від стабільності його функціональної підсистеми та стабільності його взаємозв'язків, процес управління повинен враховувати вплив пріоритетних рішень не лише на один елемент та всі елементів, але в системі в цілому. Розуміння принципів в системі, згідно з яким явище об'єктивної реальності, судячи з взаємодії системи буття та його складових, створює особливу призму або особливий “вимір” реальності [33, с. 130]. , який визначає послідовність, контекст та взаємозв'язки його компонентів. Відповідно до цього принципу існує згода між елементами системи, яка є єдиним механізмом сталого розвитку регіону. Якщо баланс між елементами системи порушиться то це спричинить системні невідповідності та створить дисбаланс між процесами сталого розвитку регіону. Систематичність означає взаємний розвиток усіх частин механізмів, що забезпечує розвиток оптимальної пропорційності для забезпечення сталого розвитку. Слід забезпечити злагодженість між регуляторними органами та міськими районами.

2. Принцип наукової обґрунтованості. Цей принцип вимагає використання науково обґрунтованих та перевірених методів та засобів для забезпечення сталого розвитку регіону з метою забезпечення сталого розвитку міст. Обґрунтованість рішень, прийнятих для забезпечення сталого розвитку регіону, зростає із розвитком теорії управління та вдосконаленням її методів разом з іншими науковими результатами. Метою обґрунтованості має бути врахування законів сталого розвитку регіону, вивчення законів сталого розвитку регіону, створення тісного зв'язку між процесами з точки зору економічного, екологічного та соціального впливу. Слід зазначити, що розробка механізму сталого регіонального розвитку повинна не тільки науково базуватися на методах та інструментах сталого регіонального розвитку, а й враховувати передовий розвиток регіону, науково-технічні тенденції та моделі.

3. Принцип орієнтації. Відповідно до цього принципу, розробка механізму сталого розвитку регіону повинна бути зосереджена на сталому розвитку регіону. Метою цього принципу є виявлення перерозподілу ресурсів, використання методів управління ресурсами, збільшення частки доступу населення до базової інфраструктури, зменшення навантаження на міську екосистему та досягнення певної економічної та економічної ситуації. екологічна безпека в регіоні.

Цілі сталого розвитку регіону повинні бути пропорційними та не перевищувати граничних меж, дозволених їх керівниками, на "підпроекти", що спрощують процес їх виконання. Слід також зазначити, що цілі повинні бути сформульовані таким чином, щоб їх можна було кількісно визначити та оцінити. При встановленні цілей сталого розвитку регіону слід детально визначити терміни та людей, відповідальних за їх реалізацію. Поставлені цілі повинні бути прийнятними як для регіональної адміністрації, так і для її мешканців.

Регіональна влада повинна встановити цілі для забезпечення сталого розвитку регіону відповідно до національних пріоритетів розвитку та обраної стратегії регіонального розвитку. Регіональна політика сталого розвитку є невід'ємною частиною загальної соціально-економічної трансформації та присвячена її ефективному здійсненню.

Згідно зі стратегією, механізм забезпечення сталого розвитку міст повинен включати місце, роль та функції міст в нових економічних умовах, вибір пріоритетних напрямків розвитку міст та форми їх реалізації, створення належних умов для сталого розвитку регіону.

4. Принцип об'єктивності. Це забезпечує об'єктивність досліджень сталого розвитку регіону, дослідження об'єктивних моделей розвитку та явищ управління регіоном є надзвичайно важливими, щоб методи дослідження та стан розвитку механізму сталого розвитку регіону впливали на результати. Це означає, що розробник механізму не має права нічого додавати один до одного ні при спостереженні явища, ні при формулюванні висновків. Умовами

об'єктивності наукової інформації та висновків є точність, достовірність інформації, належність до виконання, надійність, наукові міркування. Точність залежить від чутливості методів, що використовуються для оцінки досліджуваного явища; належність до виконання визначається придатністю методу для перевірки цих властивостей об'єкта, що перевіряється. Перевірка достовірності інформації - це стабільність результатів при повторних спостереженнях не тільки цим дослідником, але й іншими, що використовують різні методи. Отже, розробка механізму сталого міського розвитку повинна враховувати та використовувати об'єктивну інформацію, яка справді відображає стан міста.

5. Принцип логіки. Даний принцип для механізму сталого розвитку регіону дає визначення низки важливих завдань, підходів та їх послідовного впровадження, включаючи: дослідження проблем сталого розвитку, цілей, методів реалізації, потенційних загроз та критеріїв сталого розвитку.

6. Принцип складності позитивно впливає на здійснення заходів економічної, екологічної чи соціальної спрямованості у відповідних регуляторних сферах для забезпечення сталого розвитку регіону. Цей принцип також передбачає створення надійної системи, яка гарантує стійкий розвиток регіону через розробку взаємопов'язаних та взаємопов'язаних методологічних та організаційних принципів управління розвитку регіону.

7. Принцип гнучкості. Відповідно до цього принципу, зміни зовнішнього та внутрішнього середовища в регіональній системі повинні враховуватися при розробці механізму сталого регіонального розвитку. Через відмінності між зовнішнім та внутрішнім середовищем функціонування регіону необхідно забезпечити гнучкість та пристосованість елементів системи механізмів сталого розвитку регіону. Водночас стратегічні зміни повинні включати здатність не тільки адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі регіону, але й мати можливість ефективно використовувати їх як нові можливості для досягнення успіху в цьому процесі з метою забезпечення розвитку.

8. Принцип економії та ефективності. Принцип спрямований на розвиток сталого регіону і повинен гарантувати ефективне та раціональне використання та перерозподіл регіональних ресурсів. Цей принцип повинен забезпечити раціональне використання ресурсів у регіоні, щоб максимізувати вплив на критерій "економічна ефективність". Механізм сталого розвитку регіону також повинен враховувати цілі регіональної інноваційності, інвестиційної та маркетингової політики. Слід також враховувати, що забезпечення сталого розвитку регіону повинно доповнюватися забезпеченням максимального впливу (економічного, екологічного, соціального) та взаємоузгоджених інтересів соціальних груп.

9. Принцип зворотного зв'язку є одним з основних принципів механізму сталого розвитку регіону, заснованого на тому, що цілі та завдання сталого розвитку регіону визначаються вимогами контролюючих органів, що складають нормативний стандарт. На основі порівняння показників, досягнутих із показниками, запропонованими в Регламенті, коригування індивідуальних планів, програм, встановлених регуляторами з метою зменшення, запобігання або усунення негативного впливу факторів, посилення факторів, що сприяють розвитку стійкого розвитку регіону.

Представлені принципи взаємопов'язані та дозволяють створити ефективний механізм сталого розвитку Сумського регіону.

3.2. Програмно-цільове планування у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку Сумського регіону

Трансформаційні зміни в українській економіці вимагають використання широкого спектру різних регіональних інструментів управління. Одним із таких інструментів є програмно-цільовий підхід до планування та управління соціально-економічним розвитком Сумської області. Незважаючи на нескінченні суперечки щодо доцільності цього підходу в сучасній ринковій економіці, цільове програмування є дуже ефективним і широко

розповсюдженим інструментом управління. Це дозволяє реалізовувати заплановані принципи в ринковому середовищі, забезпечує державний вплив на розвиток соціально-економічних процесів у регіоні та пом'якшує "провали ринку". Головною особливістю програмно-орієнтованого підходу є можливість значної спрямованості ресурсів програмних рішень на пріоритети регіону.

Існує дві інтерпретації програмно-орієнтованого підходу до формування регіональних цільових програм соціально-економічного розвитку. Прихильники першого наголошують на особливостях взаємозв'язку цілей (завдань) та оптимізації часу та ресурсів. Згідно з більш широким другим виданням, програма являє собою "сукупність конкретних заходів, локалізованих у часі та просторі та узгоджених у галузі соціальних інвестицій, структурних, фінансових, кредитних, податкових, бюджетних, цінових, зовнішньоекономічних, сільськогосподарських, науково-технічних, інституційна політика, орієнтована на досягнення якісно та кількісно визначених цілей соціального розвитку та економіки»[34].

Більш детальний підхід включає обґрунтування вибору певної проблеми для розробки програмного забезпечення і характеризується наступними моментами:

- формулювання проблеми та аналіз причин її виникнення, пропонування переліку узгоджених заходів (із зазначенням можливих умов їх реалізації);
- оцінка потреби у фінансовому бюджеті, позабюджетних та матеріальних ресурсах, праці та виявлення можливих джерел їх забезпечення;

Визначення кола потенційних клієнтів, розробників та реалізаторів програми. Узагальнення теоретичних висновків та конкретного досвіду дозволяє виділити наступні принципи, які найбільш підходять для розробки регіональних цільових програм [35, 36]:

- орієнтація програми на кінцевий результат (сформульований у вигляді цілей або сукупності цілей), досягнення якого стає головною метою програми;

- побудова програми у вигляді сукупності (комплексу) організованої, взаємопов'язаної та взаємопов'язаної діяльності різних рівнів, що складають її структуру;

- визначення програми як елемента, який є частиною програми вищого рангу, і який також має відношення до інших програм того ж рівня;

- розуміння програми як невід'ємного об'єкта управління, незалежно від управлінської належності складових елементів;

- систематичне вивчення процесу управління програмою на всіх етапах - від аналізу проблем та встановлення цілей до контролю за їх виконанням

- створення відповідної організаційної системи для управління програмами або на базі спеціально створеного органу, або шляхом перерозподілу прав та обов'язків наявних підрозділів, а також з використанням різних форм координації управління;

- надати програму єдиною метою управління необхідними людськими, матеріальними, фінансовими та іншими ресурсами;

- використання методів аналізу та оцінки для обґрунтування рішень, прийнятих на всіх етапах розробки та реалізації програми

Інституційна основа для розробки комплексних короткострокових та середньострокових програм економічного та соціального розвитку, держава - та регіональними цільовими програмами є Закони України «Про державне прогнозування та розвиток програм економічного та соціального розвитку України», «Державні цільові програми» та інші нормативно-правові документи [34-40]. Однак на практиці регіональні цільові програми не завжди розробляються відповідно до чинних інституційних рамок. Стаття 91 Бюджетного кодексу України встановлює можливість затвердження та фінансування програм регіонального розвитку місцевими органами влади, але за умови належної розробки та підтримки цих програм фінансовими ресурсами. Останнє сьогодні не завжди зустрічається на практиці. Управління програмою регіонального розвитку повинно базуватися на тісному взаємозв'язку між державною стратегією регіонального розвитку, стратегіями регіонального

розвитку, державними цільовими програмами для кожної окремої Сумської області, комплексними щорічними програмами соціально-економічного та культурного розвитку регіону та регіональними цільові програми (Рисунок 3).

По-перше, стратегії регіонального розвитку слід розробляти відповідно до національної стратегії регіонального розвитку, зокрема, відповідно до конкретних пріоритетів регіону.

По-друге, стратегія регіонального розвитку повинна визначати показники, на основі яких буде оцінюватися досягнення поставлених цілей.

По-третє, в комплексну щорічну програму соціального, економічного та культурного розвитку регіону слід включити додаток до встановлених значень показників для досягнення цілей стратегії регіонального розвитку на цей рік.

По-четверте, щоб відобразити взаємозв'язок регіональних цільових програм із загальною програмою соціального, економічного та культурного розвитку регіону у таблиці заходів останньої, слід зазначити ті, що реалізуються в рамках відповідних цільових програм.

Сумська область реалізує комплексні програми соціального, економічного та культурного розвитку регіону, а також регіональні цільові програми, спрямовані на посилення конкурентоспроможності регіону шляхом: залучення інвестицій; Створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу; розвиток інформаційних технологій; розширення зовнішньоекономічних зв'язків; модернізація інфраструктури; поліпшення положення продуктивних сил; Вирішувати соціальні проблеми. Поліпшення навколишнього середовища. Якщо порівняти перелік регіональних цільових програм, що діють у Сумській області, з пріоритетами стратегій економічного та соціального розвитку Сумської області на період до 2021 року, а також до 2022 року, то в регіоні немає програм за певним пріоритетом районів, це називається:

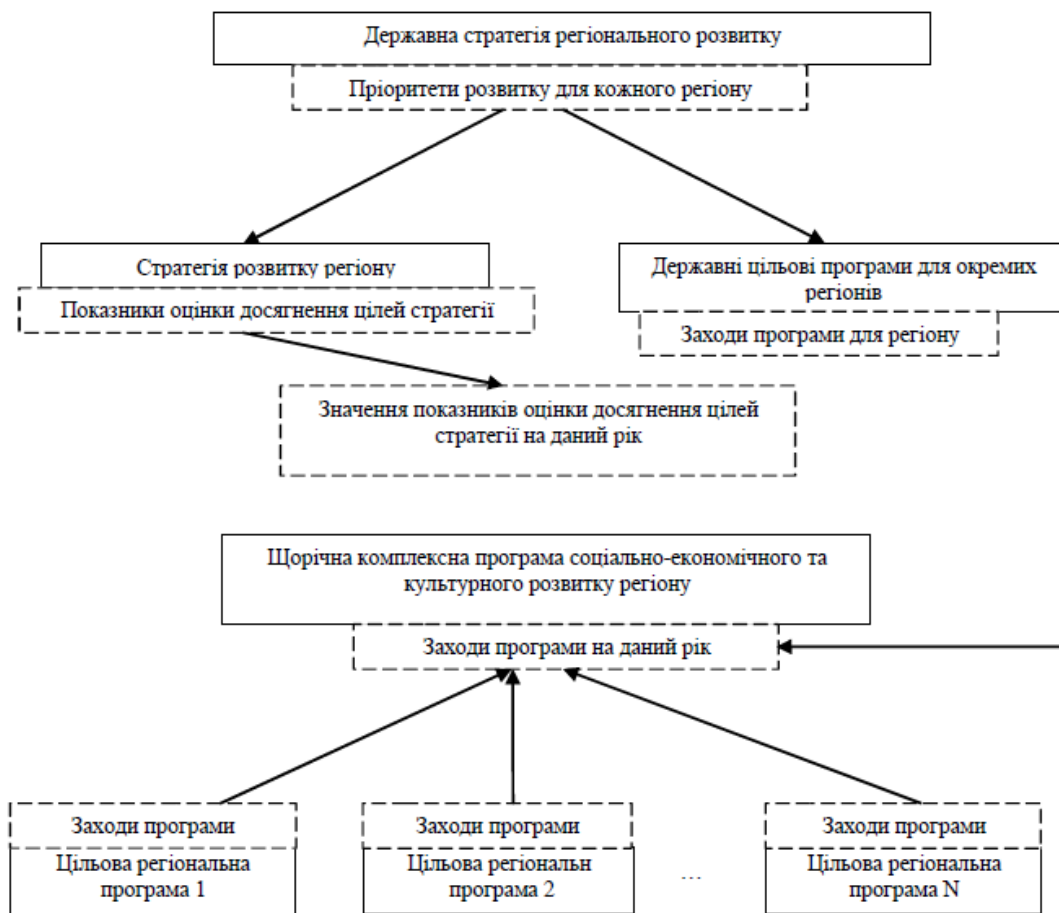

Рисунок 3.2 Схема взаємозв'язків державної стратегії регіонального розвитку, регіональних стратегій розвитку, державних цільових програм, щорічних комплексних програм соціально-економічного та культурного розвитку регіону, а також регіональних цільових програм(Джерело: Розроблено автором)

Програма ефективного використання транспортних та транзитних можливостей у районі, морському комплексі; Program Програма навчання інфраструктури для інновацій у регіоні. Велика кількість програм, що реалізуються в Сумській області, призводить до розпорошення та неефективного використання бюджетних ресурсів, і, відповідно, недосягнення цілей та завдань соціально-економічного розвитку регіону, значно ускладнює контроль за ефективністю програми та неможливість ефективно їх реалізувати. Фокусуйте бюджетні ресурси та використовуйте продуктивніше. На даний момент оцінка існуючих регіональних цільових програм здійснюється

відповідно до вимог, передбачених процедурою розробки регіональних цілей та інтегрованих програм, моніторингу та звітування про їх виконання [34]. Однак воно здебільшого обмежується інформацією про вжиті заходи та порівнянням фактичного та запланованого фінансування. Цього недостатньо для оцінки соціальної та економічної ефективності програм. Перелік показників для оцінки ефективності регіональних цільових програм слід пов'язувати з показниками, що характеризують досягнення цілей стратегії економічного та соціального розвитку Сумської області. Велика кількість регіональних цільових програм значною мірою зумовлена великою кількістю державних цільових програм, згідно з якими Кабінет Міністрів України зобов'язує місцеві органи виконавчої влади розробляти відповідні регіональні цільові програми (Таблиця 5). У ряді програм відсутні кількісні та якісні показники, на основі яких оцінюється ефективність використання бюджетних коштів та аналізуються отримані результати. Потреба у коштах для регіональних цільових програм з усіх джерел перевищує можливості бюджетів усіх рівнів, що призводить до недофінансування та, як наслідок, до неповного виконання. Деякі акредитовані середньострокові програми не були змінені через зміни у соціально-економічному розвитку регіону. Реалізація регіональних цільових програм у деяких сферах діяльності не впливає на досягнення встановлених цілей. Основні розпорядники коштів не звітують на сесіях обласної ради та не публікують ключові результати програми в пресі. Не існує практики адекватного публічного звітування щодо правильності та ефективності бюджетних видатків для реалізації регіональних цільових програм.

Таблиця 5.– Кількість регіональних програм в Сумській області у 2014-2020 рр.(Джерело: сформовано с сайта Сумської обласної ради)

№	Галузь (сфера)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Освіта	7	4	4	1	1	1	1
2	Охорона здоров'я	8	5	7	7	7	5	1
3	Соціальний захист та соціальне забезпечення	9	8	9	5	6	7	6
4	Молодіжна політика та спорт	3	4	3	3	1	2	1
5	Культура та культурна спадщина	7	6	7	4	5	5	3
6	Розвиток інфраструктури	11	10	16	11	14	17	16
7	Сільське господарство	4	4	4	2	2	4	1
8	Зв'язок та інформатизація	5	4	4	3	3	2	3
9	Економіка	3	3	2	5	5	5	4
10	Екологія та природокористування	8	8	8	6	6	6	5
11	Безпека життєдіяльності	9	6	6	2	7	7	5
12	Туризм та рекреація	1	1	1	1	1	1	1
	Разом	75	63	71	50	58	60	47

Слід зазначити, що такі галузі як: соціальний захист та соціальне забезпечення, культура та культурна спадщина, розвиток інфраструктури, зв'язок та інформатизація, туризм та рекреація, є стабільними галузями в виконанні програм в Сумській області у 2014-2020 рр.

Щодо скорочення або спаду в системі виконання програм, відзначились такі галузі: освіта, охорона здоров'я, молодіжна політика та спорт, сільське господарство, екологія та природокористування.

Також слід сказати про галузі, які поступово в період з 2014-2020 рр. виконують свої програми в більш великому обсязі на вудміну від інших: зв'язок та інформація, економіка, безпека життєдіяльності.

Відобразимо динаміку кількості стратегій регіональних програм в Сумській області у 2014-2020 рр.

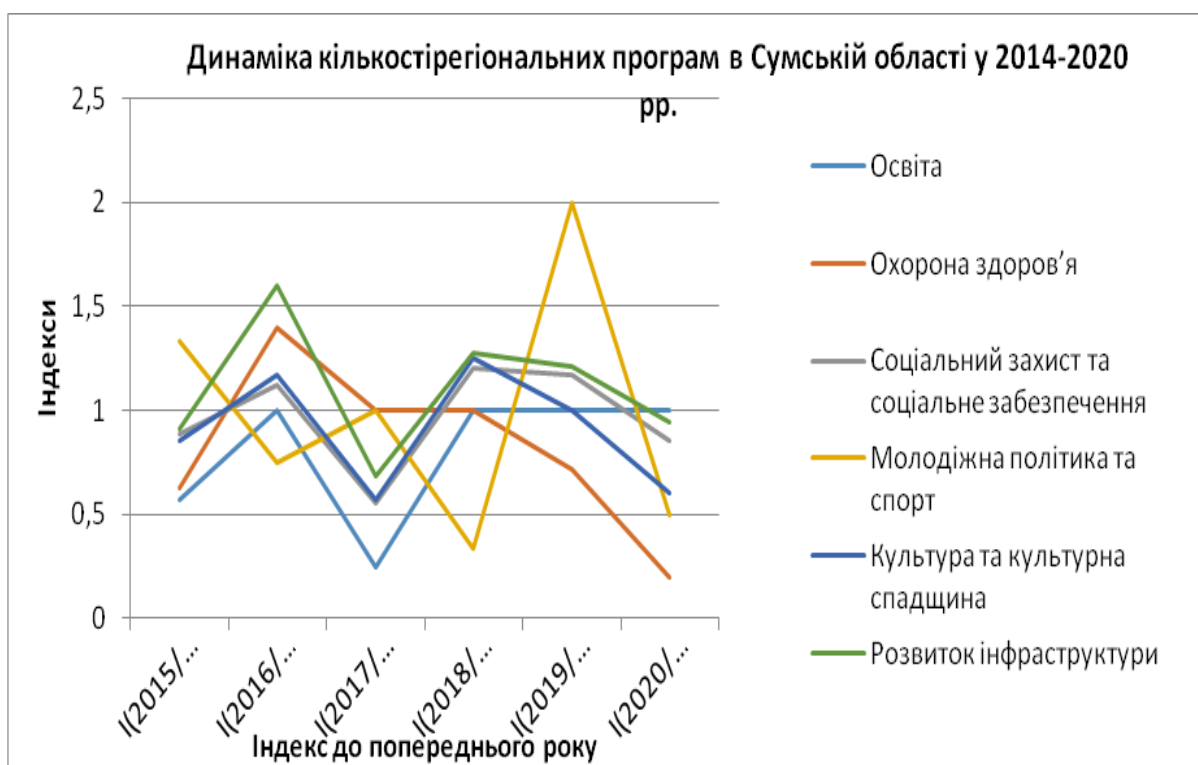

Рисунок 3.3 Динаміка кількості регіональних програм в Сумській області у 2014-2020 рр.

Практику розробки та впровадження регіональних програм слід суттєво вдосконалити, зокрема у такій частині:

- 1) демонстрація важливості програм з метою максимізації їх кількості та відповідності стратегічним пріоритетам регіону;
- 2) дотримання основних принципів управління програмами;
- 3) обґрунтування кількості програмних заходів в умовах невизначеності ресурсів на основі критеріїв відбору програмних проєктів;
- 4) організація ефективного контролю за результативністю та результативністю програм на етапах їх підготовки та реалізації; втілювати відповідальність за результати програми;
- 5) організація координації між програмами, щоб уникнути дублювання програмної діяльності, неефективного розподілу бюджетних коштів.

Регіональній владі можна дати такі рекомендації: Максимізувати кількість регіональних програм з метою зосередження бюджетних коштів у найважливіших сферах та видах діяльності та підвищення ефективності їх

використання; запровадження обов'язку оцінювати вигоди бюджетних видатків для реалізації регіональних програм на етапах їх підготовки та реалізації; Забезпечити можливість для регіональної громади брати участь в обговоренні регіональних програмних проєктів.

3.3 Удосконалення механізму державного управління регіону на основі запровадження перспективних форм планування соціально-економічного розвитку

У прогнозі економічного та соціального розвитку Сумського регіону відображаються:

- аналіз та оцінка соціально-економічного розвитку регіону за попередній період, визначення тенденцій і проблем розвитку економіки і соціальної сфери;
- стан використання економічного потенціалу регіону, екологічна ситуація;
- прогноз кон'юнктури на регіональних ринках основних видів товарів і послуг;
- напрями вирішення проблем соціально-економічного розвитку регіону;
- цілі та пріоритети регіонального розвитку, заходи з їх досягнення;
- основні показники соціально-економічного розвитку;
- висновки щодо тенденцій розвитку економіки регіону на середньостроковий період.

Основні фактори, що визначають процес розробки прогнозів соціально-економічного розвитку регіону, наведені на рисунку. 3.1.

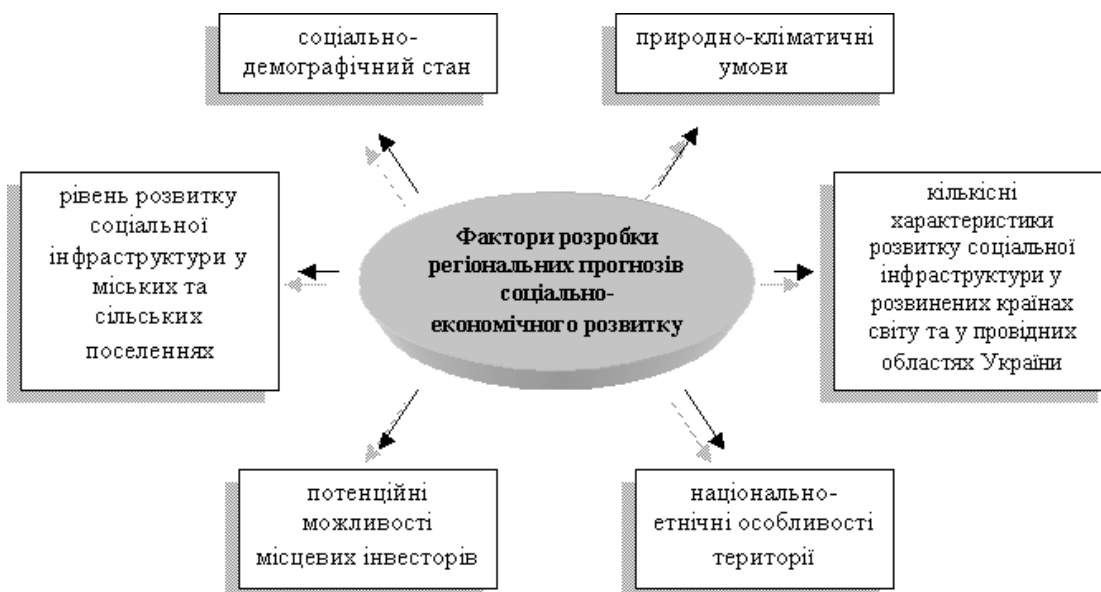

Рисунок 3.4. Основні фактори розробки регіональних прогнозів соціально-економічного розвитку[41]

Базою прогнозування соціально-економічного розвитку регіону є система досягнутих макроекономічних показників, державні соціальні норми та норми населення, національні та етнічні особливості регіону, характеристики соціальної інфраструктури, можливості для потенційних інвесторів та інвестиційна привабливість у регіону.

Таблиця 6. Регіональні показники Сумського регіону.(Джерело: Статистичний щорічник Сумського регіона 2018 рік)

Назва показника	Роки						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Валовий регіональний продукт, млн.грн	26765	30397	41567	46287	56530	-	-
Наявне населення, тис	-	-	1123,4	1113,3	1104,5	1094,3	1081,4
Кількість студентів університетів, осіб(наявне)	23645	22504	22262	21821	21727	21449	20773

Характеризуючи регіональні показники, можна помітити скорочення явного населення, ріст валового регіонального продукту та спадок вступних абітурієнтів-студентів вищих навчальних закладів.

Подібну структуру мають програми соціально-економічного розвитку регіону, яка повинна відповідати проекту державного плану (програми) економічного та соціального розвитку України на цей рік. Ці програми відображають: аналіз та оцінку соціально-економічного розвитку поточного періоду, основні проблеми регіонального розвитку. Основні показники економічного розвитку; єдиний план заходів соціального розвитку; показники промислового розвитку; показники розвитку сільського господарства; капітальне будівництво; регіональна інфраструктура; Влада людини. охорона природи та раціональне використання природних ресурсів; Рівень розвитку та економічна ефективність виробництва. Обов'язкові елементи регіональних програм та прогнозів для Сумської області наведені на рисунку. 3.2.

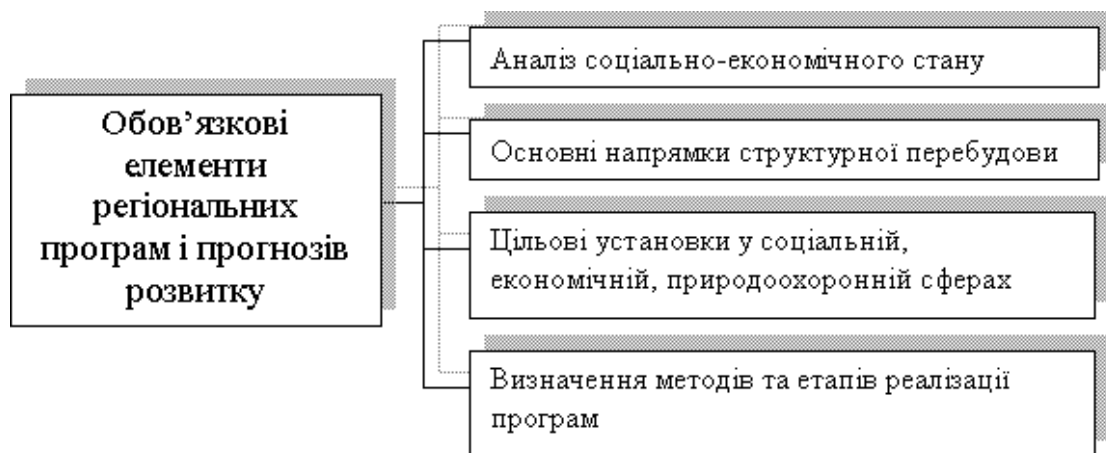

Рисунок. 3.5. Обов'язкові елементи регіональних програм і прогнозів розвитку Сумського регіону[41]

Державні регіональні програми - сукупність заходів, що здійснюються місцевою владою та адміністрацією для вирішення найактуальніших питань соціально-економічного розвитку регіону [36, с. 185].

Державні регіональні програми розробляються з метою активізації господарської діяльності та розвитку ринкових відносин у регіонах; забезпечення структурної перебудови народногосподарських комплексів; вирішення проблем соціального характеру, пов'язаних із зайнятістю населення, розвитком соціальної інфраструктури; ліквідації локальних соціально-економічних криз; створення умов для екологічної безпеки в регіоні тощо.

Вони дають можливість узгодити територіальні та галузеві інтереси, створити реальні умови для зближення рівнів виробництва і споживання основних товарів широкого споживання в усіх регіонах.

Втім в даній темі можна привести данні по Сумському регіону, які можуть показати, як змінювалась економічна тенденція, освітня та тенденція населення регіону:

Аналіз теоретичних положень, результатів досліджень та економічної практики з проблем соціально-економічного розвитку регіону дозволив зробити наступні висновки:

1. Складовою економічного планування є регіональне планування, яке є цивілізованим механізмом реалізації державної регіональної політики та дозволяє спрямовувати інтереси компаній та громадськості на конкретних територіях у сприятливе для регіону напрямом. Це наслідки об'єктивного процесу, формування регіонів регіональної класифікації, які визначаються динамікою розвитку продуктивних сил, їх концентрацією, спеціалізацією, інтеграцією та диференціацією. Саме ці процеси визначають, з одного боку, формування регіональних регіонів як окремих частин української соціально-економічної системи, а з іншого - відносно самостійних політико-економічних та територіальних підсистем.

Оцінка поточного організаційно-економічного механізму планування соціально-економічного розвитку регіону може визначити наступні пропозиції щодо вдосконалення його складових та цільових сфер діяльності:

а) з метою створення системи економічного планування, яка на основі конкретної моделі аналізу вивчає прямі фактори, можливі наслідки та потенційні вигоди для економічного розвитку регіону;

б) вдосконалити комплексний механізм оцінки соціально-економічного розвитку регіону, який є вихідною точкою для планування його розвитку, використовуючи показник соціально-економічного розвитку регіону, який поєднує валовий внутрішній продукт, національний дохід, промислове та сільськогосподарське виробництво, роздрібну торгівлю, платні послуги, споживчі товари;

в) запровадити розрахунок чистого економічного процвітання з урахуванням інтегрованих результатів регіону, тіньового сектору та екологічної шкоди з метою покращення реалістичної оцінки функціонування регіональної економічної системи.

г) покращити короткостроковий прогноз для звичайних внутрішніх регіонів, використовуючи індексний метод;

д) вдосконалити механізм балансування соціально-економічного розвитку регіону шляхом створення вдосконаленої регіональної системи балансування, яка, на відміну від сучасного аналізу, не тільки аналізуватиме виробництво та ефективність регіону, але й буде відслідковувати відповідальні фактори регіонального розвитку регенерація. у світлі розвитку ринку.

2. Особлива увага буде приділена розробці регіональних методів збору безробіття, які стануть одним із найефективніших механізмів регулювання зайнятості, та збалансованості економічних ресурсів у регіоні, що визначатиме шляхи розширення фінансової підтримки управління та економічного розвитку.

а) Створення Координаційної ради регіональної державної адміністрації для оцінки ефективності завдань, встановлених Регіональною програмою соціально-економічного розвитку.

б) вдосконалити чинне законодавство, що регулює розвиток економічного планування відповідно до державного регулювання економіки, з остаточним затвердженням Закону України про державне прогнозування та економічний та

соціальний розвиток в Україні, який чітко встановлював би правила планування регіонального розвитку. Цей закон повинен приділяти особливу увагу функціональності фінансового управління, розробляючи основні показники комплексної програми.

3. Для забезпечення розробки стратегії соціально-економічного розвитку регіону рекомендується використовувати її як своєрідну територіальну основу соціально-економічного розвитку, яка є унікальним джерелом інформації з питань розвитку країни та регіону.

4. Для покращення розподілу фінансових ресурсів на програму ми пропонуємо вдосконалити:

а) механізм бюджетних відносин, заснований на запропонованій системі трансфертів між бюджетами, де сума трансфертів залежить від потреб у видатках регіону та фіскального потенціалу, рівня фіскальної корекції відповідно до соціально-економічного розвитку;

б) механізм оцінки потреби в економічних ресурсах регіону відповідно до мінімальної фізіологічної цінності (тобто меж фізіологічного виживання людини);

в) заходи щодо інтересів бізнесу, що запроваджують регіональну модель інтересів, яка дозволяє уникнути банкрутства бізнесу, сприяє соціальній стабільності регіону та сприяє міцній, та ефективній діловій діяльності.

Отже, національна економіка кожної країни - це велика, складна та динамічна система, що складається з безлічі взаємопов'язаних елементів. Проблема формування раціональної структури національної економіки, її стабільності та соціальної переорієнтації вимагає децентралізації управління та розширення регіональної автономії.

Враховуючи це, важливо вивчити планування соціально-економічного розвитку Сумської області як основу макроекономічного планування національної економіки. У цьому контексті основними завданнями регіонального планування є забезпечення оптимального розвитку національної економіки Сумської області в єдиному державному господарському комплексі;

поліпшити спеціалізацію напрямків; визначення оптимальних пропорцій; ефективне використання робочої сили, природних ресурсів та виробничих потужностей; Раціоналізація розміщення продуктивних сил.

ВИСНОВКИ

Висновки щодо данної теми наступні:

Складовою економічного планування є регіональне планування, яке є цивілізованим механізмом реалізації державної регіональної політики та дозволяє спрямовувати інтереси компаній та громадськості на конкретних територіях у сприятливе для регіону напрямом. Це наслідки об'єктивного процесу, формування регіонів регіональної класифікації, які визначаються динамікою розвитку продуктивних сил, їх концентрацією, спеціалізацією, інтеграцією та диференціацією. Саме ці процеси визначають, з одного боку, формування регіональних регіонів як окремих частин української соціально-економічної системи, а з іншого - відносно самостійних політико-економічних та територіальних підсистем.

Оцінка поточного організаційно-економічного механізму планування соціально-економічного розвитку регіону може визначити наступні пропозиції щодо вдосконалення його складових та цільових сфер діяльності:

- а) створення системи економічного планування,
- б) вдосконалити комплексний механізм оцінки соціально-економічного розвитку регіону;
- в) запровадити розрахунок чистого економічного процвітання з урахуванням інтегрованих результатів регіону
- г) покращити короткостроковий прогноз для звичайних внутрішніх регіонів, використовуючи індексний метод;
- д) вдосконалити механізм балансування соціально-економічного розвитку регіону шляхом створення вдосконаленої регіональної системи балансування

Увага буде приділена розробці регіональних методів збору безробіття, які стануть одним із найефективніших механізмів регулювання зайнятості, та збалансованості економічних ресурсів у регіоні

- а) Створення Координаційної ради регіональної державної адміністрації
- б) вдосконалити чинне законодавство, що регулює розвиток економічного планування відповідно до державного регулювання економіки

Для забезпечення розробки стратегії соціально-економічного розвитку регіону рекомендується використовувати її як своєрідну територіальну основу соціально-економічного розвитку, яка є унікальним джерелом інформації з питань розвитку країни та регіону.

У той же час для досягнення синергії та процесів самовідновлення в регіональних економічних системах необхідно використовувати арсенал методів та інструментів. Методи та інструменти повинні бути гармонізовані відповідно до європейських методів та інструментів регіональної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Советский энциклопедический словарь [Текст] / под ред. А. М. Прохорова. — М. : Советская энциклопедия, 1982. — 1600 с.
2. Герасимчук З. В. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону [Текст] : монографія / З. В. Герасимчук, І. В. Вахович. — Луцьк : ЛДТУ, 2002. — 248 с.
3. Словарь иностранных слов [Текст]. — М. : Русский язык, 1986. — 608 с.
4. Словник з регіональної політики [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://eu.prostir.ua/library/1405.html>.
5. Великий тлумачний словник української мови [Текст] / уклад. і голова ред. В. Т. Бусел. — К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2003. — 1440 с.
6. Романюк С. А. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості: Регіональні дослідження [Текст] : [монографія] / С. А. Романюк. — К. : УАДУ, 2001. — 112 с.
7. Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів [Текст] / під ред. С. Максименка. — К. : Міленіум, 2001. — 244 с.
8. Герасимчук З. В. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону... — С. 29, 30.
9. Макогон Ю. В. Нова регіональна економічна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку / Ю. В. Макогон // Схід [Текст]. — 2005. — № 3(69). — С. 14—27.
10. Коваленко Е. Г. Региональная экономика и управление [Текст] : учеб. пособ. / Е. Г. Коваленко. — СПб. : Питер, 2005. — 288 с.
11. Экономический потенциал региона: анализ, оценка, диагностика [Текст] : монографія / А. Н. Тищенко, И. А. Кизим, А. И. Кубах [и др.]. — Х. : ИД “ИНЖЕК”, 2005. — 176 с.

12. Панько М. В. Регіон як системне поняття [Електронний ресурс] / М. В. Панько. — Режим доступу : http://www.confcontact.com/20100916/ek_panko.htm.

13. Гудзь П. В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій [Текст] / П. В. Гудзь. — Донецьк : ІЕПД НАН України ; ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2001. — С. 15.

14. Региональная экономика [Текст] : учеб. пособ. / под ред. М. В. Степанова — М. : ИНФРА – М ; Изд-во Рос.экон. акад., 2002. — С. 14.

15. Прокопенко В. Л. Теоретичні аспекти системного дослідження економіки регіонів / В. Л. Прокопенко // Теорії мікро-макроекономіки [Текст] : зб. наук. пр. — Вип. 17. — К. : [б. в.], 2006. — С. 32—37.

16. Макогон Ю. В. Нова регіональна економічна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку... 17. Феріна О. Податкові важелі соціально-економічного розвитку регіону. [Електронний ресурс] / О. Феріна. — Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2012/Economics/13_98626.doc.htm.

17. Куйбіда В. С. Генеза територіальної організації України: конституційно-правові аспекти [Текст] / В. С. Куйбіда, І. Я. Заєць. — Х. : Книжковий Клуб “Клуб Сімейного Дозвілля”, 2010. — 480 с.

18. Керецман В.Ю. Співвідношення понять державного регулювання регіонального розвитку та регіонального управління // Управління сучасним містом. – 2004. - №3. – С. 79-84

19. Чумаченко М. Проблеми регіонального управління в Україні // Економіка України. – 1996. - №1- 2. – С. 39-50

20. Государственное управление: основы теории и организации. Учебник / Под ред. В.А. Козбаненко. – М.: Статут, 2000. – 912 с.

21. Зайцева Л., Братута О., Антонов В. Напрями вдосконалення вітчизняної системи державного регулювання регіонального розвитку // Актуальні питання державного управління: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДРІ НАДУ, 2004. - №1(11). – С.72-79

22. Бейкун А. Поняття державного регулювання діяльності обласної ланки агропромислового комплексу як цілісної правової категорії // Право України. – 1999. – №9 – С. 35-39

23. Регулирование территориального развития в условиях рыночной экономики // Штульберг Б.М., Котилко В.В., Польшев А.О., Левитская Е.Н. – М.: Наука, 1993. – 127 с

24. Запоточний І. В. Державне регулювання регіональної економіки / І. В. Запоточний, В. І. Захарченко. – Х.: Одиссей, 2003. – 600 с.

25. Варналій З. Регіональна політика України: нові умови, нові вимоги / З. Варналій // Стратегічні пріоритети. — 2007. — №1 (2). — С. 141—149.

26. Варналій З. Регіональна політика України: нові умови, нові вимоги / З. Варналій // Стратегічні пріоритети. — 2007. — №1 (2). — С. 141—149.

27. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики: [Учебник] / А.Г. Гранберг. — М.: Гос. ун-т "Высшая школа экономики", 2001. — 420 с.

28. Проект Європейського Союзу, Підтримка політики регіонального розвитку України. Методологія планування регіонального розвитку в Україні [Електронний доступ] - https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf

29. Філософський енциклопедичний словник / Голова редкол. В. І. Шинкарук. – К.: Абрис, 2002. – 742 с

30. Теория государства и права : учеб. для юрид. вуз. / под ред. В.М. Корельского, В.Д. Первалова. – М. : М-НОРМА, 1997. – 570 с.

31. Муніципальне право України : підручник / [В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицький, М.О. Баймуратов та ін.]; за ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 592 с.

32. Копейчиков В.В. Теорія держави і права / В.В. Копейчиков. – К. : Юрінформ, 1995. – 245 с.

33. Матвійчук Людмила. Раціоналізація використання та охорони туристичних ресурсів: діагностика та механізм забезпечення: Монографія / Людмила Матвійчук. – Луцьк: Волиньполіграф, 2011. – 340 с.

34. Порядок розроблення регіональних цільових та комплексних програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затверджений розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації від 27.08.2007 р. № 567/А-2007.
35. Воронков А. А. Методы анализа и оценки государственных программ в США /А. А.Воронков. – М.: Экономика, 1986. – 264 с.
36. Дідьківська Л.І., Л.С. Головка Державне регулювання економіки.: Навч. Посібник – 5те вид., стер. – Київ: Знання, 2006. – 213 с., с. 185
37. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. №1602-III [Електронний доступ] – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, №25, ст. 195. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.
38. Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. № 1621-IV [Електронний доступ] - Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, №25, ст. 352. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.
39. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання ЕКОНОМІКА: *реалії часу* №6(16), 2014 ECONOMICS: *time realities* проекту державного бюджету» [Електронний доступ] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF>.
40. Тимчасові методичні рекомендації щодо розроблення державних цільових програм, затверджені наказом Міністерства економіки України від 08.05.2003 р. № 114.
41. Карпусь О.О. Донецький державний університет управління // Планування соціально-економічного розвитку регіонів – основа макроекономічного планування національної економіки – [Електронний доступ] -http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63607.doc.htm
42. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затверджені наказом Міністерства економіки України від 04.12.2006 р. № 367.

43. Сумська облатна рада [Електронний доступ] - <https://sorada.gov.ua/>
44. Державна служба статистики України, статистичний щорічник Сумської області за 2018 рік